

SANDIKLI KAPLICALARININ ÇAĞDAŞ BİR İŞLETME OLMASI İÇİN NELER YAPILABİLİR?

Sandıklı Hüdai kaplıcasının temel sorunları ve çözüm önerileri

MEHMET SARIŞIK

Döviz girdisi sağlanmasıyla bir ülkenin ödemeler bilançosuna olumlu etkide bulunan, iş ve istihdam olanakları sağlayarak ekonomik kalkınmada itici bir rol olan turizm; toplumun sosyo-kültürel değişim süreci içerisinde de önemli görevler üstlenmiştir. Başlangıçta dinsel amaçlar ve savaş gibi nedenlerle ortaya çıkan ve gelişen turizm olgusu, daha sonraları gezme-görme, dinlenme, merak, sağlık, spor vb. gibi faaliyetler açısından yeni bir kimlik kazanmış ve tüm dünya ülkelerinde gelişmeye başlamıştır. Son yıllardaki teknolojik gelişmeler, gelir ve dolayısıyla refah düzeyindeki artışların bir sonucu olarak bu gelişim trendi hızlanmıştır.

Teknolojik gelişmelerin avantajlarının yanı sıra dezavantajları da bulunmaktadır. Hızlı sanayileşmenin ve ardından gelen kentleşme olgusunun beraberinde getirdiği çevre kirliliği, trafik ve gürültü; insanları şehir ortamından kırsal alanlara doğru bir kaçısa zorlamaktadır. Bu kaçış, turizm yatırımcılarını yeni turizm çeşitleri bulmaya, mevcutları daha da cazip hale getirmeye yöneltmiştir. Termal turizmi son yıllarda yıldızı partalayan bu turizm çeşitlerinden birisidir.

Almanya, Belçika, Fransa, İsrail ve Macaristan gibi ülkelerin oldukça ilerlemiş olduğu sağlık turizmi alanında ülkemiz, ne yazık ki hakettiği noktadan oldukça uzaktadır. Türkiye'nin 44 ilinin içerisinde 1500 civarında termal su kaynağı bulunmaktadır. Bunlardan yalnızca 100 tanesi termalizm amaçlı olarak değerlendirilmekte olup, bunların 21'i Sağlık Bakanlığı'ndan işletme belgeli tesislerdir. Bu tesislerden de tam verim alınmadığı göz önünde tutulursa "ne yapmalı?" sorusu gündeme gelir.

Bu çalışma ile Türkiye'de termal turizminin içinde bulunduğu sorunlara Sandıklı Hüdai Kaplıcası modeli üzerinde çözüm yolları aranmaktadır. Sorumlu veya suçlu aramaktan ziyade, bu yazı kapsamında mevcut sorunlara çözüm önerileri getirilmeye çalışılmaktadır.

1. Termalizmle ilgili genel bilgiler

Termal tesisler turistlerin ilgilendikleri sağlık hizmetlerini sunan, maden suyu, güneş, hava gibi doğal nitelikteki yerleşim alanlarında çeşitli ünitelerin yer aldığı merkezlerdir. Bunlar termal turizminin önemli parçalarıdır (Chaler, 1990).

Tarihin bilinen dönemlerinin insanlara, eklem rahatsızlıkları ve romatizmalarına çare olarak su kaynakları bulmak için seyahat etmişlerdir. Günümüzde bu tesislerin çoğu halâ işletilmekte olup, bir kısmı farklı alanlara yönelmişlerdir (Örneğin İsviçre'nin Davos kentindeki kaplıca, günümüzde kayak turizmine hizmet vermektedir) (Gee ve diğerleri, 1989).

Avrupa ülkeleri termalizm konusunda oldukça ilerleme kaydetmişlerdir. Macaristan yılda 10 milyon civarında turiste hizmet verirken, İsrail 6.5 milyon turiste termalizm olanakları sunmaktadır (Amied, 1989).

Türkiye'de termal turizmi alanındaki yatak kapasitesi çadır olanaklarıyla birlikte 35 bin civarındadır. Bu imkânlardan 1992 yılında büyük bir bölümü yerli olmak üzere 6.5 milyon turist yararlanmıştır.

2. Sandıklı Hüdai kaplıcası

Hüdai Kaplıcası, Sandıklı ilçe merkezine 8 km mesafede, Ankara'yı Antalya'ya bağlayan E 23 karayolu üzerinde

ABSTRACT

THE MAIN PROBLEMS OF THE THERMAL SPRING IN SANDIKLI HUDAI

This study analyzes the main problems faced by the thermal spring in Sandıklı Hüdai which is built on a thermal potential. The problems of the thermal spring have both environmental and social dimensions. Also, the author points at the problems which respect to marketing and promotion. Finally, the study suggests a range of constructive approaches which may work out.

Mehmet Sarışık, Afyon Kocatepe University Sandıklı Vocational Training School, Sandıklı, Afyon, Turkey.

Mehmet Sarışık, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sandıklı Meslek Yüksekokulu'nda araştırma görevlisidir.

Kaplıcada altyapı için düşülmesi gereken en iyi çözüm yolu; mevcut altyapının iyileştirilmesi ve tesisin ilerisi göz önüne alınarak yeni altyapı çalışmalarının yapılmasıdır.

bulunmaktadır (Afyon'a 68 km, Antalya'ya 232 km'dir). Kaplıca, deniz seviyesinden 1005 m. yükseklikte ve ilçeye göre çukur bir alanda kalmaktadır. Kaplıca tesislerinin tam ortasından geçen "Hamam Çayı" üzerinde bağlantıyı sağlayan dört köprü inşa edilmiştir.

Kaplıca sularının içeriğinde; lt'de 1280 mg kuru hülusa, bir miktar CO₂ bulunmaktadır. 60 ° C'yi aşan sıcaklık ile şifalı sularda aranan tüm özelliklere sahiptir (Aygen, 1979). Şimdiye kadar yapılan çalışmalarda 90 lt/sn akım değerine ve 22.218 kişi/gün banyo kapasitesine sahip olduğu anlaşılmıştır. En önemli özelliği çamur banyolardır. Kaplıca sularının kullanma ve işletme hakkı 1942 yılında 4/6024 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 60 yıl süreyle Sandıklı Belediyesi'ne verilmiştir. Daha sonra bu alanın mülkiyeti belediyeye geçmiştir. Tesislerde 250'in üzerinde personel istihdam edilmektedir. Çadırlarla birlikte 1500 civarında yatak kapasitesi bulunmaktadır. Banyolu ve banyosuz daireler, gününbirlik tesisler, çadırlar ve biri tek, diğeri dört yıldızlı iki tane otel vardır.

3. Sandıklı Hüdai kaplıcasının genel sorunları

Kaplıcanın içerisinde bulunduğu temel sorunları dört ana başlık altında incelemek mümkündür.

- a) Çevresel sorunlar,
- b) Sosyal sorunlar,
- c) Tanıtım ve pazarlamaya ilişkin sorunlar,
- d) Turistik yoğunlaşmayla ilgili sorunlar.

a) Çevresel sorunlar

Kaplıcada yaşanan en büyük sorun, altyapı yetersizliği ve düzensizliğidir. Atık sular kaplıca içerisinden geçmekte olan dereye boşaltılmakta, bu da çevre kirliliğine neden olmaktadır. İçme suyu temininde yaşanan sıkıntılar ve çevre düzenlemelerinin önceki yıllarda yapılmamış olması çeşitli sorunlar yaratmaktadır.

Kaplıca sularının fiziko-kimyasal analizleri 1971 yılından sonra yapılmamıştır. Üstyapıda kullanılan malzemelerin aranılan niteliklerde olmaması binaların ekonomik ömrünü kısıltmaktadır. Kaynak su potansiyeli jeotermal ısıtmaya ve seracılığa uygun olmasına rağmen bununla ilgili çalışmalara ancak 1994 yılında başlanabilmiştir.

b) Sosyal Sorunlar

Tesislerde temalizm ve turizm niteliklerine uygun personelin ve yöneticilerin bulunmaması, kârlılık oranını düşürmektedir. Yaz aylarında yoğun bir dönem geçiren Hüdai kaplıcasında kış aylarında müşteri sayısı düşmektedir. Bu aylarda personel azaltımına gidilmemesi iş verimliliğini etkilemektedir. Her şeyden önce düzenli bir personel politikası oluşturulmalıdır.

Hüdai kaplıcasının eğlence aktivitelerinin yetersizliği de ayrı bir sorun teşkil etmektedir. Tedaviden arta kalan zamanların değerlendirilebileceği bir eğlence merkezi kurulmamıştır.

c) Tanıtım ve pazarlamaya ilişkin sorunlar

Bugüne kadar kaplıca için etkin bir tanıtım ve pazarlama çalışması yapılmamıştır. tesis işletmeciliğinin profesyonel düşünce ile gerçekleştirilmemesi, bunun en büyük sebebidir. Yine bu çalışmalar için gerekli finansal kaynakların ayrılması da diğer bir etkidir.

Tur bağlantılarının yetersizliği, yurt dışı bağlantılarının kurulamaması tesisin doluluk oranları üzerinde olumsuz etki yaratmaktadır. Modern tanıtım araçlarının kullanılmaması ayrı bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

d) Turistik yoğunlaşmayla ilgili sorunlar

Son üç yılı baz alarak yapılan bir araştırmada doluluk oranlarının yaz aylarında % 90'lara kadar çıkmasına rağmen, bunun kış aylarında % 15'lere kadar indiği görülmüştür. Bu dengesiz dağılım, işletme faaliyetlerinin yoğun olduğu dönemlerde tesisin yetersiz, yoğunlaşmanın olmadığı dönemlerde ise atıl kaldığını ortaya koymaktadır. Bu aynı zamanda işletmenin verimli bir şekilde işletilmediğinin de bir ifadesidir. Turistik yoğunlaşmanın tüm yıla dağılımı uzun dönemde ele alınması gereken bir olaydır. Zira kaplıcadaki tesislerin büyük bir bölümü yalnızca yaz aylarında hizmet verebilecek nitelikte inşa edilmiştir.

4. Temel sorunlara ilişkin öneriler

Sandıklı'nın ekonomik ve sosyal yönlerden gelişmesi bir bakıma kaplıcanın verimli değerlendirilebilmesine bağlıdır. Yapılan araştırmalarda termal su potansiyelinin bu gelişmeyi sağlayabilecek niteliklere ve kapasiteye sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Kaplıcada altyapı için düşünülmesi gereken en iyi çözüm yolu; mevcut altyapının iyileştirilmesi ve tesisin ilerisi göz önüne alınarak yeni altyapı çalışmalarının yapılmasıdır.

Modern bir kür merkezinden yoksun olan Hüdai kaplıcasının yakın tarihte hizmete açılan kür kompleksinin bu eksikliği tamamıyla giderebileceğini söylemek doğru olmaz. Bunun için bir an evvel yeni kür merkezinin inşasına yönelmek gerekmektedir. Bunun yanında tesislerde balneoterapi alanında uzman hekimlerin istihdam edilmesi gerekmektedir.

Kaplıca tesislerinden en iyi verimi alabilmek için etkili bir tanıtım ve pazarlamaya gidilmelidir. Tanıtımın yapılmasında en fazla kitleye hitap edebilecek tanıtım araçları kullanılmalıdır (Sözlü ve yazılı basın vs.).

Turistik talebin tüm yıla dağılımı sağlanarak turistik yoğunlaşmanın önüne geçilmeye çalışılmalıdır. Bunun için de mevcut konaklama tesislerinin nitelikleri düzeltilmeli ve yaz-kış hizmet sunabilecek yeni ünitelerin inşasına girişilmelidir. Kış aylarında özendirici çalışmalarla ölü sezon değerlendirilmeye gidilmelidir.

Termal kaynakların verimli ve gereklerine uygun olarak değerlendirilmesi ülkenin toplam turizm gelirleri içerisindeki payının artmasını da sağlayacaktır. Unutulmamalıdır ki; iyi ve profesyonel bir işletme anlayışıyla Türk termalizmi daha ileriye götürülebilir ve uluslararası düzeyde hakettiği konuma getirilebilir.

Kaynakça

CHALER, J. Metelca, *The Dictionary of Hospitality Travel and Tourism*, Delmar Publisher Inc. New York, 1990.

GEE, Y. Chuck, J. Makens, D. J.L. Choy, *The Travel Industry*, Von Nostrand Reinhold, New York, 1989.

AMIED, Niv, *Health Tourism in Israel: A Development Industry*, *Revue de Tourisme*, No: 4, 1989.

AYGEN, M. Saadettin, *Afyonkarahisar Kaplıcaları ve Maden Suları*, Türkeli Yayınları : 2, Kocatepe matbaası, 1979.

ÖZBEK, Toros, "Dünya'da ve Türkiye'de Termal Turizmin Önemi", *Anatolia Dergisi*, Mayıs - Haziran 1991, ss. 15-29.

MERTOĞLU, Orhan, "Jeotermal Kaynakların Değerlendirilmesi", *Anatolia Dergisi*, Mayıs - Haziran 1991, ss. 34-35.

Modern kür merkezinden yoksun olan Hüdai kaplıcasının yakın tarihte hizmete açılan kür kompleksinin bu eksikliği tamamıyla giderebileceğini söylemek doğru olmaz. Bunun için bir an evvel yeni kür merkezinin inşasına yönelmek gerekmektedir.